У чарівній крамниці

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

ВІДГУКИ ПРО КНИЖКУ «У ЧАРІВНІЙ КРАМНИЦІ»

«“У чарівній крамниці” — це справжня магія! Те, що дитина з бідної сім’ї змогла стати професором нейрохірургії та засновником центру, який вивчає співчуття й альтруїзм у провідному університеті, а також підприємцем і філантропом, — це вже достатньо надзвичайне. Але саме здатність Доті так лірично описати свій шлях, а потім його готовність поділитися своїми методами роблять цю книжку справжньою перлиною».

— Абрагам Верґіз, доктор медицини, автор роману «Розсічення Стоуна» (Cutting for Stone)

* * *

«Раз на покоління з’являється людина, здатна розкрити захопливу таємницю свого життя так, що вона полонить уяву інших і надихає їх узгодити своє життя з тим найглибшим і найкращим, що є в них самих, дозволивши цьому

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

проявитися й розквітнути. У цій книжці багато магії, але найглибша її магія полягає в тому, що Джим ще у дванадцять років, завдяки мудрому й щирому наставництву, почав практикувати таке внутрішнє налаштування на себе і повірив у нього настільки, що навіть у найтяжчі часи ніколи остаточно не втрачав цієї нитки. Погляньте лише, що з цього виросло».

— Джон Кабат-Зінн, доктор філософії (PhD),
автор книжки «Повна катастрофа життя»
(Full Catastrophe Living)

* * *

«Справжнє зцілення є одночасно біологічним і духовним. Коли ви переживаєте любов і співчуття, ваше тіло переходить у стан гомеостазу та саморегуляції. Коли ви зцілюєте себе — ви зцілюєте інших. І навпаки. Ваші вчинки доброти й співчуття є справжнім зціленням світу. У цій надзвичайній книжці доктор Джеймс Доті показує вам шлях».

— Діпак Чопра, доктор медицини,
співавтор книжки «Супермозок» (Super Brain)

* * *

«Джим написав справді надзвичайну книжку. Він ділиться з нами історією свого дитинства, сповненого болю, відчаю та сорому, водночас показуючи духовні дари, які проклали йому шлях до самореалізації, любові й мудрості. Власне, «У чарівній крамниці» дарує цей дар кожному з нас. Я захоплююся

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

майстерністю Джима, з якою він передав усе це через магію своєї книжки».

Шерон Зальцберг, авторка книжки «Справжнє щастя» (Real Happiness)

* * *

«Захоплива розповідь, що демонструє, як співчуття здатне змінити не лише одне життя, а й увесь світ. Потужно й зворушливо».

— Чіп Конлі, автор книжки «Емоційні рівняння» (Emotional Equations)

* * *

«“У чарівній крамниці” — це не лише зворушливе свідчення, яке тримає читача в полоні від першої до останньої сторінки, а й потужний заклик жити більш співчутливим і змістовним життям. Прекрасна й надзвичайно натхненна книжка».

— Метью Річард, автор книжки «Альтруїзм» (Altruism)

* * *

«Коли провідний нейрохірург відкриває своє серце, розповідаючи про власне складне дитинство, що стало джерелом самотності, страху, гніву й сорому, ви розумієте: на вас чекає глибоко зворушлива й проникліва подорож у страждання

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

та крихкість людського розуму. Чудово написана, глибоко оригінальна, це надзвичайно зворушлива й водночас практична книжка про "магічні" способи заспокоєння та розвитку нашого розуму. Тут подано реальні способи, як справлятися з життєвими труднощами та взаємодіяти з реальністю, у якій ми всі опиняємося. Насіння співчуття вже посіяне — тепер ми маємо його виростити».

Пол Гілберт, доктор філософії,
кавалер ордена Британської імперії, автор книжки
«Співчутливий розум» (The Compassionate Mind)

* * *

«"У чарівній крамниці"— це зворушлива й натхненна історія трансформації. Вона дає нам уроки про те, як жити краще та більш співчутливо».

Пол Екман, доктор філософії,
автор книжки «Розкриті емоції» (Emotions Revealed)

* * *

«Нейрохірург Стенфордського університету Джеймс Доті ділиться з нами історією свого непростого дитинства та розповідає, як зустріч із незвичайною жінкою в крамниці магії, коли йому було дванадцять років, змінила все його життя. Це зворушлива й майстерно написана історія, яка показує нам шлях до відкритого серця та просвітленого розуму».

— Чед-Менг Тан автор книжки «Шукай у собі»
(Search Inside Yourself)

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Into the Magic Shop

A NEUROSURGEON'S QUEST TO DISCOVER THE MYSTERIES OF THE BRAIN AND THE SECRETS OF THE HEART

James R. Doty, MD

AVERY
an imprint of Penguin Random House
New York

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

У чарівній крамниці

Подорож нейрохірурга
в пошуках таємниць мозку
і секретів серця

Джеймс Р. Доті,
доктор медицини

Переклад з англійської Ганни Полякової

«Моноліт Bizz»
Харків — 2027

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

УДК 159.947
Д70

Усі права застережено. Жодна частина цієї книжки не може бути відтворена або передана у будь-якій формі або будь-якими засобами без письмового дозволу власників авторських прав. Заборонено використовувати чи відтворювати будь-яку частину цієї книжки в будь-який спосіб з метою навчання технологій або систем штучного інтелекту.

Опубліковано за домовленістю з Avery, імпринтом Penguin Publishing Group, підрозділом Penguin Random House LLC

Доті, Джеймс Р.

Д70 У чарівній крамниці. Подорож нейрохірурга в пошуках таємниць мозку і секретів серця / Джеймс Роберт Доті ; пер. з англ. Ганни Полякової. — Харків : Моноліт Бізз, 2027. — 272 с.

ISBN 978-617-8119-74-4

Іноді життя змінюється не через грандіозні події, а через одну випадкову зустріч. У дитинстві майбутній нейрохірург Джеймс Р. Доті познайомився з жінкою на ім'я Рут, яка пообіцяла навчити його магії. Насправді ж її уроки стали для хлопчика першим знайомством із техніками керування увагою, емоціями та мисленням — навичками, що згодом допомогли йому змінити власне життя.

Поєднуючи особисту історію з даними нейронауки та психології, автор показує, як розвивати концентрацію, знижувати тривогу, краще розуміти себе й спрямовувати силу наміру на реальні зміни. Описані практики близькі до сучасних підходів майндфулнес, саморегуляції та психологічної стійкості.

Це книжка про внутрішню опору в часи невизначеності, втрат і випробувань. Вона не обіцяє чудес, а пропонує дещо важливіше — шлях до більш усвідомленого, спокійного й наповненого життя.

УДК 159.947

АУДІОВЕРСІЯ МЕДИТАЦІЙ

Щоб завантажити аудіоверсію медитацій, скористайтеся QR-кодом.

Код для завантаження —

Copyright © 2016 by James R. Doty
© Полякова Г. П., переклад з англ., 2026
© ТОВ «Видавництво "Моноліт Бізз"», 2027 PAN

ISBN 978-617-8119-74-4

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Присвячується Рут і всім тим, хто щедро ділиться своєю мудрістю та глибоким розумінням.

Його Святості Далай-ламі, який продовжує навчати мене важливості милосердя.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Моїй дружині Маші та моїм дітям —
Дженніфер, Себастьяну та Александру,
які щодня надихають мене.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

ЗМІСТ

Вступ. Прекрасні речі *13*

ЧАСТИНА ПЕРША

У чарівній крамниці

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ: Справжня магія 25

РОЗДІЛ ДРУГИЙ: Тіло в стані спокою 37

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ: Роздуми про мислення 65

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ: Зростання болю 87

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ: Три бажання 111

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

ЧАСТИНА ДРУГА

Таємниці мозку

РОЗДІЛ ШОСТИЙ: Постарайся як слід 135

РОЗДІЛ СЬОМИЙ: Неприйнятне 155

РОЗДІЛ ВОСЬМИЙ: Це не так уже й складно 179

РОЗДІЛ ДЕВ'ЯТИЙ: Султан Нуль 207

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Таємниці серця

РОЗДІЛ ДЕСЯТИЙ: Віддаючи 223

РОЗДІЛ ОДИНАДЦЯТИЙ: Абетка серця 235

РОЗДІЛ ДВАНАДЦЯТИЙ: Проявляючи співчуття 249

РОЗДІЛ ТРИНАДЦЯТИЙ: Обличчя Бога 263

Післямова *270*

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

ВСТУП
ПРЕКРАСНІ РЕЧІ

Коли шкіра голови відділяється від черепа, чутно характерний звук — ніби великий шматок липучки відривається від основи.

Звук гучний, гнівний і трохи сумний. У медичному університеті не навчають, які звуки та запахи супроводжують операції на мозку. А варто було би. Гудіння важкого дриля, що просвердлює череп. Кісткова пилка наповнює операційну запахом гарячої тирси, прорізаючи лінію для з'єднання трепанаційних отворів, зроблених дрилем. Неохочий хлопок черепа, коли його відділяють від твердої мозкової оболонки — товстого мішка, що покриває мозок і є його останньою лінією захисту від зовнішнього світу. Ножиці повільно розрізають тверду мозкову оболонку. Коли мозок оголений, можна побачити, як він пульсує в ритмі кожного удару серця, й іноді здається, ніби чутно, як він стогне на знак протесту проти своєї наготи і вразливості — його таємниці відкриті всім під різким світлом операційної.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Хлопчик такий крихітний у лікарняній сорочці, що його майже поглинає величезне ліжко, поки він чекає своєї черги на операцію.

— Моя бабуся молилася за мене. І вона молилася за тебе теж.

Я чую, як мати хлопчика голосно вдихає і видихає, почувши цю інформацію, і розумію, що вона намагається бути хороброю заради свого сина. Заради себе. Можливо, навіть заради мене. Я торкаюся рукою його волосся. Воно каштанове, довге і тонке. Дужче схоже на пушок немовлят, аніж на волосся хлопчиків його віку. Він каже мені, що нещодавно відсвяткував свій день народження.

— Чемпіоне, хочеш, я ще раз поясню, що буде відбуватися сьогодні, чи ти вже готовий? — йому подобається, коли я називаю його чемпіоном або другом.

— Я засну. Ти витягнеш із моєї голови цю потворну річ, щоб вона більше не боліла. А потім я прокинуся і побачу свою маму і бабусю.

«Потворна річ» — це медулобластома, найпоширеніша злоякісна пухлина головного мозку в дітей, розташована в задній черепній ямці (основа черепа). Медулобластома — це слово, яке важко вимовити навіть дорослому, не кажучи вже про чотирирічну дитину, якою б розвиненою вона не була. Дитячі пухлини мозку — це справді жахлива річ, тому я цілком погоджуюсь із цим терміном. Медулобластоми — це деформовані й часто химерні утворення, що порушують витончену симетрію мозку. Вони починають розвиватися між двома частками мозочка, збільшуються і розростаються, зрештою стискаючи не тільки мозочок, але й стовбур мозку, аж поки остаточно

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

блокують шляхи, що забезпечують циркуляцію рідини в мозку. Мозок — це одна з найпрекрасніших речей, яку я будь-коли бачив. Тож досліджувати його таємниці та шукати способи його лікування — це привілей, який я ніколи не сприймав як належний.

— Мені здається, ти готовий. Я одягну свою маску супергероя і зустріну тебе у світлій кімнаті.

Він схвально усміхається мені. Хірургічні маски та операційні кімнати можуть бути страшними. Сьогодні я буду називати їх масками супергероїв і світлими кімнатами, щоб він не так боявся. Наш розум — дивовижна річ, але я не буду пояснювати термінологію чотирирічній дитині. Деякі з наймудріших пацієнтів, яких я коли-небудь зустрічав, були саме дітьми. Серце дитини мов розгорнута книжка. Діти скажуть вам, що їх лякає, що робить їх щасливими, що їм подобається у вас, а що ні. У них немає прихованих намірів, і вам ніколи не доведеться здогадуватися, що вони *насправді* відчувають.

Я звертаюся до його матері й бабусі:

— Хтось із команди інформуватиме вас про хід операції. Передбачаю, що буде повна резекція. Не очікую жодних ускладнень.

Це не просто звичні слова хірурга, щоб родичі дитини почули те, що вони хочуть почути. Мій план справді полягає в тому, щоб провести чисту й ефективну операцію, видаливши всю пухлину, і потім відправити невеликий зразок до лабораторії, щоб дізнатися, наскільки жахлива ця «потворна річ».

Я знаю, що і мама, і бабуся хлопчика налякані. Тому по черзі беру їх за руки, намагаючись заспокоїти і втішити. Це ніколи не буває легко. Ранкові головні болі в маленького

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

хлопчика — найгірший кошмар для всіх батьків. Мама хлопчика вірить мені. Бабуся хлопчика вірить у Бога. Я вірю у свою команду. Разом ми всі спробуємо врятувати життя цього малюка.

* * *

після того як анестезіолог відрахував останні секунди до занурення пацієнта в наркоз, я розміщую голову хлопчика в спеціальній рамці-фіксаторі й закріплюю її, а потім кладу його долілиць і дістаю машинку для стрижки волосся. Хоча зазвичай операційне поле готує медсестра, я вважаю за краще голити голову пацієнта самостійно. Це мій ритуал. І коли я повільно зрізаю волосся, то думаю про цього дорогоцінного малюка і прокручую в голові кожну деталь операції. Я відрізаю перше пасмо і передаю його помічнику операційної сестри для того, щоб той поклав його в маленький пакетик, а потім віддав матері хлопчика. Це перша стрижка дитини, і хоча зараз його мама зовсім про таке не думає, я знаю, що пізніше це буде для неї важливим. Це подія, яку хочеться запам'ятати. Перша стрижка. Випадіння першого зуба. Перший день у школі. Перша поїздка на велосипеді. Перша операція на мозку ніколи не входить до цього списку.

Я обережно зрізаю тонкі світло-коричневі пасма, сподіваючись, що мій маленький пацієнт зможе пережити кожну із цих подій. Я уявляю, як він усміхається, а на місці передніх зубів у нього велика прогалина. Я бачу, як він іде до підготовчого класу школи з рюкзаком, перекинутим через одне плече. Цей рюкзак за розмірами майже такий, як і він сам.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Я бачу, як він уперше їде на велосипеді — вперше захоплений шаленим відчуттям свободи, він гарячково крутить педалі, а вітер розвіває його волосся. Продовжуючи стригти хлопчика, я думаю про своїх дітей. Усі його перші кроки настільки чіткі в моїй голові, що я не можу уявити собі іншого результату. Я не хочу бачити майбутнє, повне візитів до лікарень, лікування раку та додаткових операцій. Як людина, яка пережила дитячу пухлину мозку, він завжди потребуватиме контролю, але я відмовляюся бачити його в майбутньому таким, яким він був у минулому. Нудота і блювота. Падіння. Пробудження рано-вранці з плачем, бо «потворна річ» тисне на його мозок і йому боляче. У житті без цього вистачає горя. Я спокійно продовжую підстригати йому волосся настільки, щоб можна було виконати свою роботу. Я ставлю дві крапки в основі черепа, де ми зробимо розріз, і проводжу пряму лінію.

Хірургія головного мозку складна, операції в задній черепній ямці ще складніші, а в маленьких дітей — надзвичайно складні. Ця пухлина велика, робота копітка, повільна й точна. Очі, які годинами дивляться в мікроскоп, зосереджені на одній речі. Як хірурги, ми навчені придушувати будь-які фізіологічні реакції нашого тіла під час операції. Ми не робимо перерв на туалет. Ми не їмо. Нас навчили ігнорувати біль у спині та м'язові спазми. Пам'ятаю свій перший раз в операційній, коли я асистував відомому хірургу, який славився не тільки своїм талантом, але й агресивною та зарозумілою поведінкою під час операцій. Стоячи поруч із ним в операційній, я був наляканий, нервував, і піт почав стікати по моєму обличчю. Від важкого дихання в маску мої окуляри запотіли. Я не бачив інструментів і навіть операційного поля. Стільки

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

зусиль докладено, стільки перешкод подолано — і ось я тут, оперую, як завжди мріяв, але нічого не бачу. І тоді сталося немислиме. Велика крапля поту скотилася з мого обличчя на стерильне поле. Він осатанів. Це мала бути найважливіша подія в моєму житті, моя перша операція, але я забруднив операційне поле, і мене негайно з ганьбою вигнали з операційної. Я ніколи не забуду цього.

Сьогодні моє чоло прохолодне, а зір чіткий. Пульс повільний і рівномірний. Досвід має значення, і я не диктатор в моїй операційній. І не поводжуся зарозуміло. Кожен член команди цінний і необхідний. Кожен зосереджений на своїй частині роботи. Анестезіолог контролює артеріальний тиск, рівень кисню в крові, стан свідомості та ритм серцебиття хлопчика. Операційна медсестра постійно стежить за інструментами й витратними матеріалами, щоб усе необхідне було під рукою. До простирадла під головою прикріплено великий мішок, у який збирається кров та іригаційна рідина. Мішок приєднаний трубкою до великого відсмоктувача, і кількість рідини постійно вимірюється, щоб ми знали, скільки крові втрачено в кожен конкретний момент.

Хірург, який мені допомагає, новачок у нашій команді, до того ж він старший ординатор, який проходить навчання, але так само, як і я, він зосереджений на кровоносних судинах, мозковій тканині та кожній деталі, пов'язаній з видаленням цієї пухлини. Ми не можемо думати про наші плани на наступний день, про політику лікарні, про наших дітей або проблеми у стосунках з рідними. Це форма гіперпильності, односпрямованої концентрації, майже як медитація. Ми тренуємо розум, а розум тренує тіло. Коли ваша команда

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

злагоджена, виникає дивовижний ритм і потік — усі діють синхронно. Наші розум і тіло працюють, як єдиний скоординований інтелект. Я видаляю останній фрагмент пухлини, спаяний з однією з ключових глибоких венозних структур мозку. Венозна система задньої черепної ямки надзвичайно складна, і мій асистент відсмоктує рідину, поки я обережно видаляю залишки пухлини. Він на секунду відволікається, цієї миті його відсмоктувач розриває вену, і на мить усе зупиняється.

Потім починається справжнє пекло.

Кров із розірваної вени заповнює порожнину, утворену після резекції, і починає витікати з рани на голові цього прекрасного маленького хлопчика. Анестезіолог кричить, що артеріальний тиск дитини швидко падає і він не може впоратися зі втратою крові. Мені потрібно затиснути вену і зупинити кровотечу, але вена втягнулася в калюжу крові, і я її не бачу. Відсмоктування більше не може контролювати кровотечу, а рука мого асистента тремтить занадто сильно, він нічим не може допомогти.

— У нього повна зупинка серця! — кричить анестезіолог. Він змушений лізти під стіл, бо голова цього маленького хлопчика закріплена в спеціальній рамі, він лежить долілиць, а задня частина голови відкрита.

Анестезіолог стискає грудну клітку хлопчика, тримаючи іншу руку на його спині, і відчайдушно намагається змусити його серце знову битися. У великі крапельниці вливають рідини. Перше і найважливіше завдання серця — перекачувати кров, і цей чарівний насос, який робить можливим функціонування всього організму, зупинився. Цей чотирирічний хлопчик стікає кров'ю на столі переді мною. Поки анестезіолог

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

робить йому масаж серця, рана продовжує наповнюватися кров'ю. Необхідно зупинити кровотечу, інакше малюк помре. Мозок споживає 15 відсотків кровотоку і здатний жити лише кілька хвилин після зупинки серця. Йому потрібна кров і, що ще важливіше, кисень, який міститься в крові. У нас закінчується час, коли мозок може протриматися, вони потрібні одне одному — мозок і серце. Я відчайдушно намагаюся затиснути вену, але через всю цю кров не можу побачити судину.

Хоча голова дитини зафіксована в одному положенні, натискання на грудну клітку злегка її рухають. Ми разом із командою знаємо, що у нас закінчується час. Анестезіолог дивиться на мене, і я бачу страх у його очах. Ми можемо втратити цю дитину. Серцево-легенева реанімація (СЛР) схожа на спробу завести автомобіль на другій передачі — це не дуже надійно, особливо з огляду на те, що ми продовжуємо втрачати кров. Я працюю наосліп, тому відкриваю своє серце для здібностей, що виходять за межі розуму й навичок, і починаю робити те, чого мене навчили десятиліття тому, не в ординатурі, не в медичному університеті, а в комірці маленької чарівної крамниці в Каліфорнійській пустелі.

Я заспокоюю свій розум. Я розслаблюю своє тіло.

Я візуалізую судину, залляту кров'ю і тому приховану від моїх очей.

Я уявляю її вплетеною у нейросудинну магістраль цього хлопчика.

Я проникаю наосліп, знаючи, що в цьому житті є щось більше, ніж ми здатні побачити, і що кожен із нас може робити дивовижні речі, які значно перевершують те, що ми вважаємо можливим. Ми самі керуємо своєю долею, і я не вірю,

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

що цей чотирирічний хлопчик приречений померти сьогодні на операційному столі. Я занурюю руку в калюжу крові з відкритим затискачем, закриваю його і повільно дістаю руку.

Кровотеча зупиняється, і тоді ніби здалеку я чую повільний сигнал кардіомонітора. Спочатку він слабкий. Нерівномірний. Але незабаром стає сильнішим і стабільнішим, як завжди, коли серце починає оживати. Я відчуваю власне серцебиття, що синхронізується з ритмом на моніторі.

Пізніше у відділенні інтенсивної терапії я віддам матері хлопчика пасмо волосся з його першої стрижки, і мій маленький приятель вийде з наркозу як переможець. Він буде абсолютно нормальним. Через сорок вісім годин він буде розмовляти і навіть сміятися, і я зможу йому сказати, що «потворна річ» зникла.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

ЧАСТИНА ПЕРША

У чарівній крамниці

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Справжня магія

Ланкастер, Каліфорнія, 1968 рік

День, коли я помітив, що мій великий палець зник, почався так само, як і будь-який інший літній день напередодні мого восьмого класу. Усенький вільний час я катався на велосипеді містом, хоча іноді було так спекотно, що метал керма здавався розпеченим. Я завжди відчував смак пилу в роті — вперемішку із піском і бур'янами. Найчастіше це був смак ерицамерії або кактусів, бо тільки їм ставало снаги вижити в умовах пустельної спеки під пекучим сонцем. Моя сім'я майже не мала грошей, і я часто голодував. Мені не подобалося голодувати. Не подобалося бути бідним.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Найдужче Ланкастер прославився тим, що близько двадцяти років тому Чак Єгер* подолав звуковий бар'єр на сусідній авіабазі Едвардс. Увесь день тут над головами пролітали літаки — то тренували пілотів і випробовували літальні апарати.

Якось я замислився, як це — бути Чаком Єгером, який летить на *Bell X-1* зі швидкістю 1 Мах, виконуючи те, чого раніше не робила жодна людина. Яким маленьким та занедбаним здавався йому Ланкастер з тринадцятикілометрової висоти, коли він пролітав над ним швидше, ніж будь-хто міг собі уявити. Навіть мені місто здавалося маленьким і занедбаним, хоча мої ноги були лише за тридцять сантиметрів від землі, коли я крутив педалі велосипеда.

Цього ранку я помітив, що мій великий палець зник.

Під ліжком я тримав дерев'яну скриньку з найціннішими для мене речами. Невеликий зошит, де я зберігав свої малюнки, таємні вірші та записував цікаві факти, на які натрапив випадково, — з-поміж іншого там було занотовано, що у світі щодня грабують двадцять банків, що равлики можуть спати три роки, і що в штаті Індіана незаконно давати мавпам сигарети.

У скриньці також лежав пошарпаний примірник книжки Д. Карнегі «Як завойовувати друзів...» із загнутими куточками на сторінках, де було названо шість способів сподобатися людям. Ці шість способів я міг процитувати напам'ять:

1. Будьте щиро зацікавлені в інших людях.
2. Усміхайтеся.

---

* 14 жовтня 1947 року американський пілот Чак Єґер (*Chuck Yeager*) на експериментальному літаку *Bell X-1* першим у світі подолав звуковий бар'єр у горизонтальному польоті, досягнувши швидкості 1 Мах (приблизно 1130-1230 км/год) на висоті близько 13 км. Літак було скинуто з бомбардувальника B-29, після чого він розігнався до надзвукової швидкості. — (*Тут і далі примітки редактора, якщо не зазначено інше.*)

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

3. Пам'ятайте, що ім'я людини є для неї найприємнішим і найважливішим звуком у будь-якій мові.
4. Будьте уважним слухачем. Заохочуйте інших говорити про себе.
5. Говоріть про те, що цікавить співрозмовника.
6. Зробіть так, щоб інша людина почувалася важливою — і робіть це щиро.

Я намагався робити всі ці речі, розмовляючи із будь-ким, але завжди усміхався із закритим ротом, бо ще дитиною впав і вдарився об наш журнальний столик, вибивши передній молочний зуб. З часом на його місці виріс кривий постійний зуб темно-коричневого кольору. У моїх батьків не було грошей, щоб це виправити. Мені було соромно усміхатися, показуючи потемнілий кривий зуб, тому я намагався увесь час тримати рот закритим.

Крім книжки, у моїй дерев'яній скриньці також були всі мої фокуси — колода мічених карт, кілька спеціальних монет, які я міг перетворювати з п'ятицентових на десятицентові, і моя найцінніша річ — пластиковий палець-накладка, у якому можна було сховати шовковий шарф або сигарету. Та книжка і фокуси були дуже важливими для мене, адже їх подарував батько. Я годинами тренувався з накладкою на палець, навчаючись тримати руки так, щоб це було непомітно, і плавно ховати всередину шарф чи сигарету, щоб вони ніби зникали магічним чином. Мені вдавалося обдурити своїх друзів і сусідів у нашому житловому комплексі.

Але сьогодні великого пальця не було. Він зник. Пропав. І мені це зовсім не сподобалося.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Мого брата, як зазвичай, не було вдома, і я подумав, що, може, це він узяв палець або принаймні знає, де той подівся. Я й гадки не мав, куди брат ходить щодня, але вирішив сісти на велосипед і поїхати на його пошуки. Цей великий палець-накладка був моїм найціннішим скарбом. Без нього я був ніким. Я мав повернути його будь-що-будь.

* * *

Я ЇХАВ ПОВЗ єдиний торговий центр на Першій авеню. Цей район не входив до мого звичного велосипедного маршруту, оскільки, крім торгового центру, там не було нічого — лише пустирі, зарослі бур'янами, і паркан із сітки Рабіца, що тягнувся на півтора кілометра обабіч дороги.

Я помітив групу старших хлопців перед невеличким ринком, але брата між ними не було. Це було добре, бо зазвичай, коли я бачив брата серед дітей, вони його дражнили і доводилося вступати у бійку, щоб захистити його. Він на півтора року старший за мене, але менший на зріст і якийсь беззахисний, а задираки люблять чіплятися до тих, хто не може дати відсіч.

У торговому центрі поруч із ринком була оптика, а поруч із нею — магазин, якого я ніколи раніше не бачив, — «Чарівна крамниця "Заячі вушка"*».

* В оригіналі вжито вислів *Cactus Rabbit*, що перекладаєтьс як кактусовий «кролик» — розмовна назва декоративного кактуса *Opuntia microdasys*, відомого також як «заячі вушка». Походить із Мексики та належить до роду опунцій. Рослина має характерні пласкі овальні сегменти, що нагадують вуха кролика, вкриті дрібними пучками тонких колючок, які легко відокремлюються й можуть подразнювати шкіру. Популярна як кімнатна рослина завдяки незвичному вигляду та невибагливості у догляді, однак потребує обережного поводження через майже непомітні, але чіпкі колючки.
Тут автор використовує гру слів, «заячі вушка» це ще й елемент одного з фокусів.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Я зупинився на тротуарі перед торговим центром і розглядав крамницю через паркувальний майданчик. Її фасад складався з п'яти вертикальних скляних панелей та скляних дверей ліворуч. Промені сонця відбивалися від брудного скла, тому я не бачив, чи є хто всередині, але підійшов до вхідних дверей, сподіваючись, що вони відчинені. Було цікаво, чи продають там пластикові пальці і скільки вони коштують. Грошей у мене не було, але зазирнути не завадило б. Я поставив свій велосипед біля найближчого стовпа і швидко глянув на групу хлопців біля ринку. Здавалося, вони не помітили ані мене, ані мого велосипеда, тож я залишив його там і взявся за ручку вхідних дверей. Спочатку вони не піддалися, але потім, немов за помахом чарівної палички, плавно відчинилися. Коли я зайшов, над моєю головою пролунав дзвіночок.

Я побачив довгу скляну вітрину, заповнену колодами карт, чарівними паличками, пластиковими стаканчиками і золотими монетами. Уздовж стін стояли важкі чорні ящики, я знав, що їх використовують для сценічної магії, а також великі шафи з книжками про магію та ілюзії. У кутку була навіть маленька гільйотина та дві зелені скрині, потрібні для того, щоб «розпиляти» людину навпіл. Літня жінка з хвилястим каштановим волоссям читала книжку в м'якій обкладинці, окуляри трималися лише на кінчику носа. Вона усміхнулася, не відриваючись від своєї книжки, а потім зняла окуляри, підняла голову і заглянула мені просто в очі так, як ніколи раніше не робив жоден дорослий.

— Я Рут, — сказала вона. — А тебе як звати?

Її усмішка була такою щирою, а карі очі такими добрими, що я усміхнувся у відповідь, зовсім забувши про свій кривий зуб:

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

— Я Джим.

До того моменту мене звали Бобом. Моє друге ім'я — Роберт. Я не пам'ятаю, з якої причини я відповів їй, що мене звати Джим. Але це ім'я я відтоді ношу протягом свого життя.

— Джиме, я так рада, що ти зайшов!

Я не знав, що на це сазати, а вона просто дивилася мені в очі. Нарешті вона зітхнула, але це зітхання було радше радісне, ніж сумне.

— Чим я можу тобі допомогти?

На мить мій розум заціпенів. Я не міг згадати, чому зайшов до цієї крамниці, це було те саме відчуття, що виникає, коли ти занадто відхиляєшся назад на стільці й раптом встигаєш вчасно зупинитися, перш ніж він перекинеться. Вона терпляче чекала, усе ще усміхаючись, поки я знайшов слова, щоб відповісти.

— Мій великий палець, — сказав я.

— Твій великий палець?

— Я загубив свою пластикову накладку на великий палець. У вас є такі?

Вона подивилася на мене і злегка стенула плечима, ніби не мала уявлення, про що я говорю.

— Для моєї магії. Це фокус. Знаєте, такий пластиковий палець-накладка, у яку фокусники ховають різні речі.

— Я відкрию тобі маленький секрет, — сказала вона. — Я нічого не знаю про фокуси.

Я роззирнувся, оглядаючи різне приладдя для фокусників навколо, а потім здивовано підняв очі на неї.

— Цей магазин належить моєму синові, але він пішов у своїх справах. Я просто сиджу тут, читаю і чекаю, коли він

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

повернеться. На жаль, я абсолютно нічого не знаю про магію чи фокуси з накладними пальцями.

— Нічого, у будь-якому разі я подивлюся на товар.

— Звичайно. Не соромся, оглядай усе, що хочеш. А потім обов'язково скажи мені, якщо знайдеш те, що шукаєш.

Вона засміялася. Було не зрозуміло, чому вона сміється, але це був приємний сміх, який без жодної конкретної причини викликáв у мене радість.

Я блукав крамницею, розглядаючи нескінченні ряди магічних карт, реквізиту й книжок. Там навіть була ціла вітрина з великими пластиковими пальцями. Я відчував її погляд, коли розглядав товари, але вона дивилася на мене зовсім не так, як власник магазину поруч із нашою квартирою. Той ніби підозрював, що я хочу щось украсти, і щоразу його підозрілі очі стежили за кожним моїм рухом.

— Ти живеш у Ланкастері? — запитала Рут.

— Так, — відповів я, — але в іншому кінці міста. Я просто катався на велосипеді, шукаючи свого брата, побачив вашу крамницю і вирішив зайти.

— Тобі подобається магія?

— Я обожнюю її, — сказав я.

— Що саме тобі в ній подобається?

Я просто хотів сказати, що вважаю це класним і цікавим, але з моїх губ злетіло щось зовсім інше:

— Мені подобається можливість практикуватися в чомусь і досягати справжньої майстерності. Мені подобається, що я все контролюю. Вийде трюк чи ні — залежить тільки від мене. Не має значення, що говорять, роблять або думають інші.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Вона кілька хвилин мовчала, і я вже відчував сором за те, що усе це сказав.

— Розумію, що ти маєш на увазі, — нарешті відповіла вона. — Розкажи мені про фокус із великим пальцем.

— Ну, ви надягаєте на свій великий палець накладку, і глядачі думають, що це справжній палець. Треба трохи замаскувати його, бо він має геть неприродний вигляд, якщо добре придивитися. Усередині накладка порожня, і ви можете непомітно пересунути її з великого пальця в долоню іншої руки, ось так, — я зробив класичний магічний жест: обхопив одну руку іншою і провів пальцями по ній.

— Ви непомітно перекладаєте кінчик великого пальця в іншу руку, ховаєте в нього невеликий шовковий шарф або сигарету, а потім повторюєте рухи і повертаєте великий палець на місце. Але тепер всередині є те, що ви ховаєте. Таким чином складається враження, ніби ви за допомогою магії змусили предмет зникнути або навпаки — з'явитися просто з повітря.

— Розумію, — сказала Рут. — Як довго ти практикуєш ці трюки?

— Кілька місяців. Я роблю це щодня, іноді кілька хвилин, іноді годину. Але щодня. Спочатку було дуже важко, навіть з інструкцією. Але потім стало все легше і легше. Це може зробити кожен.

— Здається, це хороший трюк. Чудово, що ти навчився його виконувати, але чи знаєш ти, чому він працює?

— Що ви маєте на увазі? — запитав я.

— Чому, на твою думку, цей трюк справляє враження на людей? Ти сказав, що великий палець неприродний на вигляд, то чому ж усі цього не помічають?

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Вона раптом стала вкрай серйозною і, здавалося, неабияк хотіла, щоб я її чогось навчив. Я не звик, щоб хтось, а тим паче дорослий, просив мене щось пояснити або навчити його, і, подумавши хвилинку, сказав:

— Думаю, це працює, тому що вправному фокуснику вдається обманути людей. Вони не помічають спритності його рук. Коли ти показуєш фокуси, потрібно відволікати увагу глядачів.

Почувши це, вона засміялася:

— Відволікати! Це просто ідеально. Ти дуже мудрий. Хочеш почути мою думку з приводу цього фокусу?

Вона чекала, поки я відповім, і знову мені здалося дивним, що доросла людина просить мого дозволу, аби щось розповісти.

— Звичайно.

— Я думаю, що цей фокус працює, тому що люди бачать тільки те, що, на їхню думку, там має бути, а не те, що там є насправді. Цей трюк із накладкою на великий палець працює, тому що розум — насправді дивна штука. Він бачить те, що очікує побачити. Він очікує побачити справжній великий палець, тому саме це він і бачить. Мозок, попри те що неймовірно діяльний, насправді вкрай ледачий. І так, це працює, тому що люди, як ти сказав, дуже легко відволікаються. Але їх відволікають зовсім не жести рук. Більшість людей, які дивляться магічне шоу, насправді не бачать самого шоу. Вони шкодують про те, що зробили вчора, або переймаються тим, що може статися завтра, тому вони в дійсності не присутні на магічному шоу, тож як вони можуть помітити пластиковий великий палець?

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

Я не зовсім розумів, про що вона говорила, але кивнув. Мені треба було подумати про це пізніше. Розібрати її слова та скласти пазл.

— Зрозумій мене правильно. Я вірю в магію. Але не в ту, яка вимагає трюків, хитрощів і спритності рук. Ти знаєш, про яку магію я говорю?

— Ні, але звучить класно, — сказав я.

Я хотів, щоб вона продовжувала говорити. Мені подобалося, що ми вели справжню розмову. Я відчув себе важливим.

— Ти коли-небудь робив фокуси з вогнем?

— Ну, можна зробити цей трюк з великим пальцем і запаленою сигаретою, але я так не робив. Щоб запалити сигарету, потрібен вогонь.

— Уяви, що ти маєш силу перетворити маленький мерехтливий вогник на величезне полум'я, на кшталт вогняної кулі.

— Звучить дуже круто. Як це зробити?

— У цьому і полягає магія. Ти можеш перетворити маленький вогник на величезну вогняну кулю за допомогою лише однієї речі — твого розуму.

Я не знав, що саме вона мала на увазі, але ідея мене неабияк зацікавила. Мені подобались маги, які вміли гіпнотизувати людей. Згинати ложки силою думки. Левітувати.

Рут сплеснула долонями:

— Ти мені подобаєшся, Джиме! Ти особливий.

— Дякую, — було приємно чути ці слова від неї.

— Я пробуду в цьому місті ще шість тижнів. Якщо хочеш, приходь сюди щодня, і я навчу тебе своєї магії. Це магія, яку ти не купиш у крамниці, вона допоможе тобі здійснити все, що ти задумаєш.

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»

— Навіщо це вам? — запитав я.

— Бо я знаю, як перетворити вогник на полум'я. Колись цього навчили мене, і зараз, я гадаю, настав час навчити тебе. Я бачу в тобі потенціал. І якщо ти будеш приходити сюди щодня, без пропусків, ти теж це побачиш. Доведеться багато працювати і практикувати ті фокуси, яких я тебе навчу, навіть частіше, ніж ти практикував раніше фокус із пальцем. Але обіцяю: те, чого я тебе навчу, змінить твоє життя.

Я не знав, що на це відповісти. Раніше ніхто не називав мене особливим.

І я подумав: якби Рут дізналася правду про мою родину і про те, ким я був, вона б зовсім не вважала мене особливим. Я сумнівався, що вона зможе навчити мене робити так, щоб речі з'являлися нізвідки, але я хотів більше розмовляти з нею так, як сьогодні. Поруч із нею було добре. Я почувався щасливішим. Майже так, ніби мене любили, хоча це була абсолютно незнайома людина. Вона могла би бути звичайною бабусею, якби не її очі. Її очі обіцяли загадки, таємниці й пригоди. Інших пригод цього літа не планувалося, і от ця жінка стояла переді мною, обіцяючи навчити мене того, що могло б змінити моє життя. Це було дивно. Я не знав, зможе вона чи ні, але я точно знав, що мені нічого втрачати.

— Що скажеш, Джиме? Ти готовий вчитися справжньої магії? — із цим простим запитанням усе моє життя і те, що мені приготувала доля, змінилося.

МОНОЛІТ BIZZ
ВАШ КЛЮЧ ДО УСПІХУ

Ознайомитись більш детально на сайті видавництва «Моноліт Bizz»